

Klášter sv. Jozefa v Zašové - rajský dvůr - (druhá etapa)

Nálezová správa z archeologického výzkumu



Muzeum regionu Valaſsko, p. o.
2017

Tato práce vznikla tvořivým zpracováním výsledků archeologického výzkumu. Je chráněná autorským právem podle zákona 247/90Sb. V smyslu daného zákona jsou chráněny i její jednotlivé části, jako například skice, náčrty, kresby, závěry a podobně (§ 9 cit. Zákona).

Části této práce, nebo práci celou je možné uveřejnit jenom se svolením autora.

Katastrální území: Zašová

Administrativní název obce: Zašová

Okres: Vsetín

Kraj: Zlínský

Trat': centrum obce, č. p. 44, 45

Druh a číslo mapy: Zk. mapa ČR 1:10 000, m.l. 25 – 23 – 06 , r. v. 1998

Kultura: novověk 2

Areál: klášter

Název KP: klášter Zašová 19659/8-368

Číslo akce: M-201700504

Číslo smlouvy: OÚ 01203/2017

Parcela č: 13

Doba výzkumu: 3. 8. – 4. 8. 2017

Vedení výzkumu: Samuel Španihel

Odborná spolupráce: Tereza Kašparová

Technická spolupráce: Tereza Kašparová

Uložení terénní dokumentace: Muzeum regionu Valašsko, Valašské Meziříčí

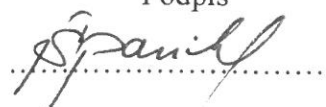
Uložení nálezů: Muzeum regionu Valašsko, Valašské Meziříčí

Zprávu podává: Samuel Španihel, Tereza Zbránková

Datum

3.11.2017

Podpis



Obsah

1. Lokalizace naleziště	1
2. Geomorfologický popis	1
3. Geologický a pedologický popis	1
4. Historie naleziště	2
5. Účel a úkol výzkumu	2
6. Zaměření výzkumu	2
7. Metoda výzkumu	2
8. Popis archeologických objektů	3
9. Popis nálezů	7
10. Závěr	7
11. Přílohy	8

1. Lokalizace naleziště

Obec Zašová se nachází v okrese Vsetín ve Zlínském kraji. Obsahuje katastry Zašová a Veselá, které původně představovaly dvě samostatné obce. Současné osídlení je soustředěno převážně podél Zašovského a Veselského potoka. Rozptýlená sídla se zde nacházejí jen ojediněle. Rozlohou 2 993 ha patří ke středně velkým obcím okresu. Zkoumaná lokalita se nachází v severní části centra původní obce Zašová, na mírném návrší na pravém břehu Zašovského potoka.

2. Geomorfologický popis

Z geomorfologického hlediska náleží Zašová k oblasti Vnější západní Karpaty, podsoustavě Západní Beskydy (Demek – Novák 1992, 30-34). Obec leží pod hřebenem Veřovických vrchů na severu a táhne se přes celou šířku Rožnovské brázdy až ke hřebenům Vsetínských vrchů (jižní část obce Veselá). Nejnižším bodem katastru je oblast u řeky Bečvy, jejíž nadmořská výška je cca 315 m, naopak nejvyšším bodem je Huštýn, jehož nadmořská výška je 749 m.

3. Geologický a pedologický popis

Obec leží z větší části v Rožnovské brázdě, kde převažují oglejené půdy (pseudogleje). Půdotvorným substrátem jsou hlavně svahové sedimenty. Dominantním pedogenetickým procesem je oglejení, které vede ke vzniku typického glejového horizontu světle šedé až šedavě rezavě hnědé barvy s častými světlými pruhy. Rožnovská brázda je vlastně sníženina ve složitě zvrásněných souvrstvích jílovců, slepenců a pískovců převážně istebňanského a godulského souvrství, méně krosněnského a menilitového souvrství slezské jednotky. V jižní části brázdy vystupují flyšové vrstvy račanské jednotky. Povrch je erozně denudační se stopami mladotřetihorního zarovnání, četnými pískovcovými a slepencovými tvrdoši, periglaciálními mrazovými sruby a strukturními terasami. Jsou zde rozsáhlé sesuvy.

Menší část spadá do Rožnovské hornatiny, konkrétně do Veřovických vrchů, které jsou složeny zejména z flyšových komplexů slezské jednotky (převážně godulské a istebňanské souvrství s převahou odolných pískovců nad jílovcí), jenž se uklání jižním směrem. Na čela vrstev jsou vázány příkré severní svahy, podél vrstevních ploch klesá reliéf stupňovitě do Rožnovské Brázdy. Odolné pískovce vytváří v reliéfu časté strukturní plošiny, svahové hrany, strukturní hřbety a strukturně podmíněné mrazové sruby.

4. Historie naleziště

Zašová

Obec byla založena na poč. 14. stol. a náležela k meziříčsko-rožnovskému panství. První písemná zmínka o ní pochází z roku 1370. Od r. 1549 patřila rodu Žerotínů. V obci působil řád Trinitářů, který zde měl od r. 1728 klášter (zakládací listina byla podepsána 22. 10. 1722 a obsahovala závazek hraběte Žerotína předat trinitářům také dosud nedokončený kostel). Po zrušení kláštera za vlády císaře Josefa II. byla budova využívána jako škola a poté jako gobelínová manufaktura, která byla později přestěhována do Valašského Meziříčí. Zašová je známým poutním místem díky prameni Stračka. Tato tradice vychází z pověsti o rytíři zraněném v boji s Turky, který byl Pannou Marií zachráněn a přenesen k prameni léčivé vody.

5. Účel a úkol výzkumu

Předstihový výzkum byl proveden Muzeem regionu Valašsko, p. o. pod vedením Samuela Španihela a technické spolupráce Terezy Kašparové. Výzkum probíhal od 3. do 4. 8. 2017. Předstihový výzkum byl vykonán z důvodu plánované rekonstrukce rajského dvora kláštera. Na tomtéž místě proběhl předstihový archeologický výzkum ze stejného důvodu již v roce 2016 ve dnech 8. – 11. 8. V tomto roce byla rovněž brána zřetel na zjištění pozůstatků konstrukce původní studny na rajském dvoře.

6. Zaměření výzkumu

Zkoumaná plocha byla zaměřena pomocí GPS přístroje Garmin Dakota 20 a nivelačním přístrojem.

7. Metoda výzkumu

Předstihový archeologický výzkum proběhl na rajském dvoře kláštera (tj. v místě plánované rekonstrukce). Cílem bylo zjistit charakter dláždění a zástavby rajského dvora před novodobou zástavbou a před předdlážděním ve druhé polovině 20. století.

Terénní část archeologického výzkumu spočívala ve výkopu Sondy S3, s jejíž exkavací bylo započato již v loňské sezóně, dále v její fotografické a kresebné dokumentaci a následném zaměření (viz výše). Jednotlivé stratigrafické jednotky byly popsány na standardních formulářích.

8. Popis archeologických objektů

SONDA S3

Sonda S3 byla umístěna v místě blízkosti bývalé studny. Pod recentním předlážděním a vrstvou písku 100 byla zjištěna valounová dlažba vyskládaná z vertikálně orientovaných plochých kamenů a situovaná v podkladu tvořeném černou hlínou 101. V této vrstvě se sporadicky objevovala stolová keramika mladšího novověku, sklo a kosti. Pod ní byla vrstva písku smíšeného s přemístěným podložím 102. Pod touto vrstvou byla zjištěna destrukce pravděpodobně po menší, nevysoké, zastřešené struktuře, která stála na rajském dvoře. Destrukce sestávala z kamení, cihel a místy střešní krytiny (na kresbě sondy vyznačené tmavou šedou, respektive oranžovou barvou) a částečně překrývala další vertikálně kladenou valounovou dlažbu opět v hliněném podkladu 103. Movité nálezy odpovídaly artefaktům z vrstvy 101. Pod tímto horizontem byla ještě hnědá vrstva hlíny a jílu 104, pod kterou již následovalo podloží 105.

Severní část sondy, kde navazovala bývalá studna, vyplňovala zděná stupňovitá struktura z větších plochých kamenů – dochovalo se maltové lůžko (na kresbě sondy vyznačeno fialovou barvou).

Uloženiny

0100 - vrstva

Světle oranžová – kyprý – písek

Příměsi: -

Mocnost/sklon/hranice: 0,04–0,12 m / rovný / ostrá

Interpretace: recentní podklad pod dlažbu

0101 – vrstva

Černá písčité – středně ulehlá – hína

Příměsi: písek

Mocnost/sklon/hranice: 0,05–0,2 m / rovný / jasná

Interpretace: lůžko pod dlažbu 901

0102 – vrstva

Světle hnědá – pevný – jíl

Příměsi: písek – občas

Mocnost/sklon/hranice: 0,04–0,12 m / rovný / ostrá

Interpretace: Barokní vyrovnávka terénu

0103 – vrstva

Černá – středně ulehlá – písčité hlína

Příměsí: písek – mírně, malé kamínky – nahodile

Mocnost/sklon/hranice: 0,05–0,2 m / mírný / jasná

Interpretace: lůžko pod dlažbu 904

0104 – vrstva

Středně hnědá – měkká – jíl

Příměsí: tmavošedá – měkká – hlína 5%

Mocnost/sklon/hranice: 0,1–0,4 m / prudká / ostrá

Interpretace: barokní vyrovnávka terénu

0105 – vrstva

Světle hnědá – tuhý – jíl

Příměsí: -

Mocnost/sklon/hranice: - / mírný k J / ostrá

Interpretace: podloží

Konstrukce

0900 – stavební konstrukce

Kategorie: dlažba

Dochování v ploše: ano

Délka/šířka/výška: celá plocha dvora

Druh a zastoupení materiálu: betonová dlažba 100%

Velikost konstrukčních prvků: 0,3 m / 0,3 m / 0,06 m

Dochování materiálu: dochován

Typ konstrukce: -

Spojovací materiál: beton

Vazba prvků: -

Stavební forma: recentní dlažba

0901 – stavební konstrukce

Kategorie: dlažba

Dochování v ploše: 75%

Délka/šířka/výška: 1,8 m / 1,2 m / 0,1 m

Druh a zastoupení materiálu: valouny střední

Velikost konstrukčních prvků: různá, v průměru cca 0,2 m / 0,2 m / 0,1 m

Dochování materiálu: dochován

Typ konstrukce: -

Spojovací materiál: -

Vazba prvků: -

Stavební forma: barokní dlažba v hliněném loži – vertikálně kladeny kameny

0902 – stavební konstrukce

Kategorie: dlažba?

Dochování v ploše: 50%

Délka/šířka/výška:

Druh a zastoupení materiálu: lomový kámen

Velikost konstrukčních prvků: různá, v průměru cca 0,17-0,2 cm

Dochování materiálu: dochován

Typ konstrukce: -

Spojovací materiál: -

Vazba prvků: -

Stavební forma: zděná konstrukce studně, stupňovitě zakončená

0903 – stavební konstrukce

Kategorie: zděná

Dochování v ploše: 20%

Délka/šířka/výška:

Druh a zastoupení materiálu: lomový kámen

Velikost konstrukčních prvků: různá, do 15 cm délky

Typ konstrukce: zděná kamenito-cihlová

Spojovací materiál: malta

Vazba prvků: -

Stavební forma: destrukce kamenito-cihlové zastřešené stavby nevelkých rozměrů

0904 – stavební konstrukce

Kategorie: dlažba

Dochování v ploše: 75%

Délka/šířka/výška: celá plocha dvora

Druh a zastoupení materiálu: valouny střední 75 %, černá písčítá, středně ulehlá hlína 20 %, fragmenty cihel 5 %

Velikost konstrukčních prvků: různá, v průměru cca 0,16 m / 0,03 m / 0,8 m

Dochování materiálu: dochován

Typ konstrukce: -

Spojovací materiál: -

Vazba prvků: -

Stavební forma: barokní dlažba v hliněném loži – vertikálně kladeny kameny

9. Popis nálezů

Keramiku můžeme rozdělit na kuchyňskou, stolovou a stavební. První dvě skupiny jsou zastoupeny režnou keramikou, která byla příležitostně polévaná olověnou glazurou, nejčastěji se zeleným nebo hnědým odstínem. Stavební keramika se skládá z několika úlomků střešních tašek. V zásadě jde o drobné, takřka amorfní fragmenty. Stavební keramiku zastupují střešní tašky a fragmenty potrubí. Stejná situace je u několika skleněných fragmentů. Soubor doplňuje několik amorfních kousků železa.

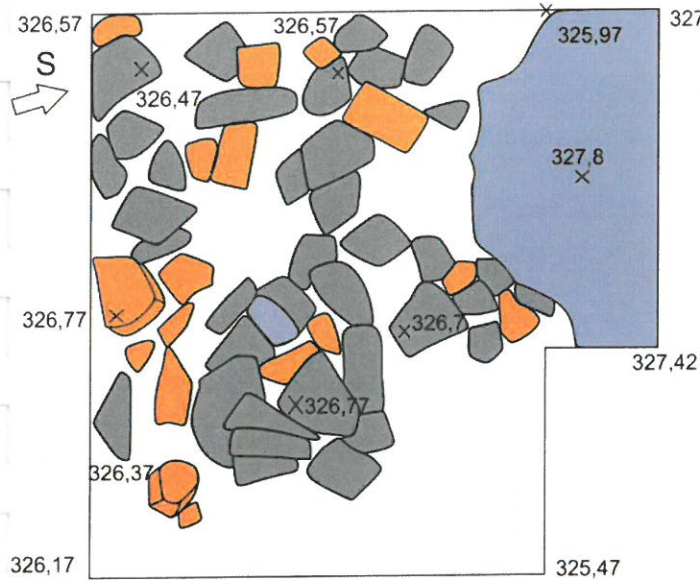
10. Závěr

Exkavace sondy S3 dokázala, že rajský dvůr měl i v centrální části stejnou niveletu jako ve východní části. Taktéž byla zjištěna zděná stupňovitá konstrukce kolem studny, pravděpodobně sextagonálního, nebo oktagonálního tvaru. Jednotlivé schody byly vyloženy pískovcovými platněmi.

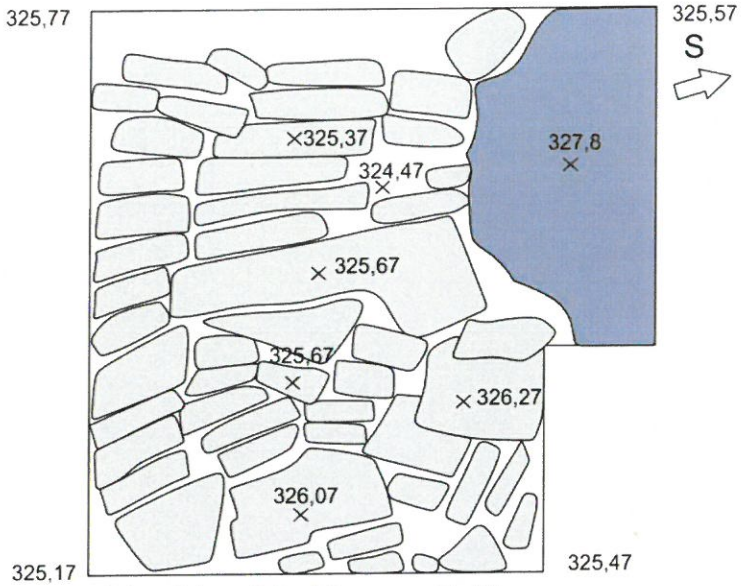
Blízko studny, cca 3 m jihovýchodně stála drobná stavba se zastrašením, pravděpodobně šlo o variaci na malá sloupková boží muka.

11. Přílohy

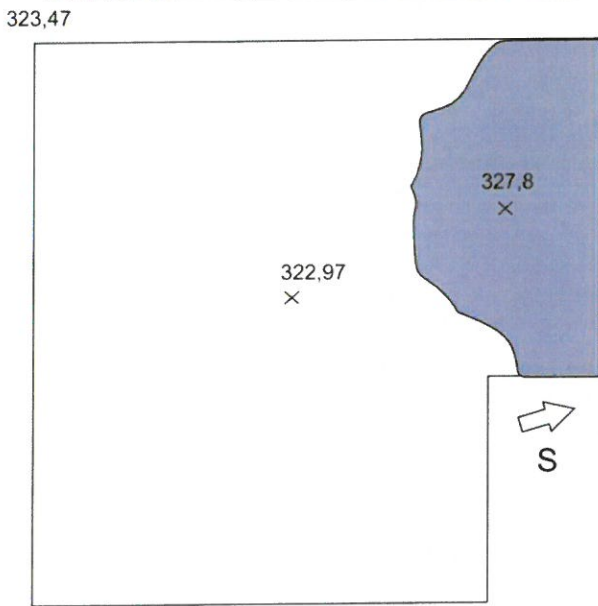
Kláster Zašová II. etapa SONDA S3 (1:20)



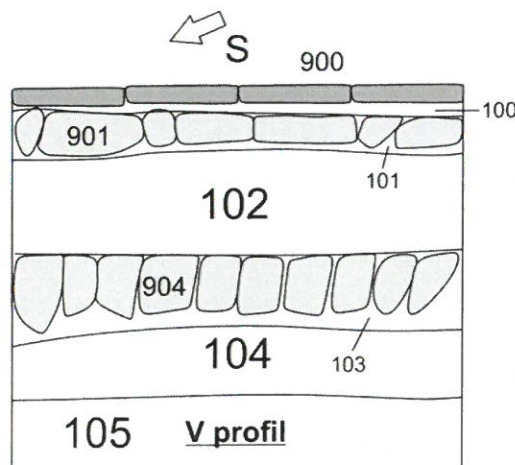
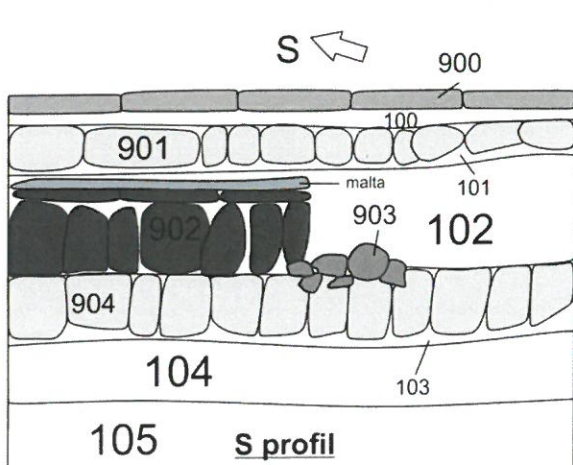
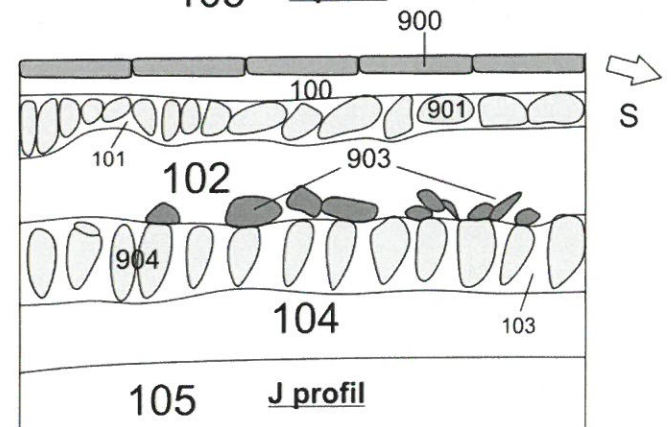
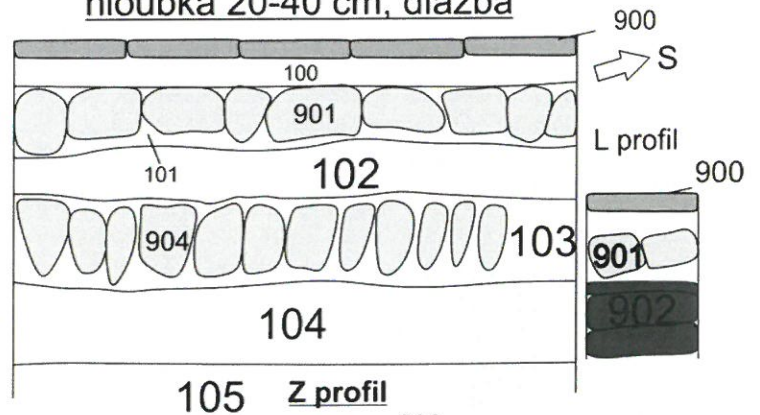
hloubka 20-40 cm, st. destrukce



hloubka 20-40 cm, dlažba



hloubka 40-dno



obr. 1-7, kresební dokumentace sondy S3



hloubka 20-40 cm, st. destrukce



hloubka 20-40 cm, dlažba



východný profil

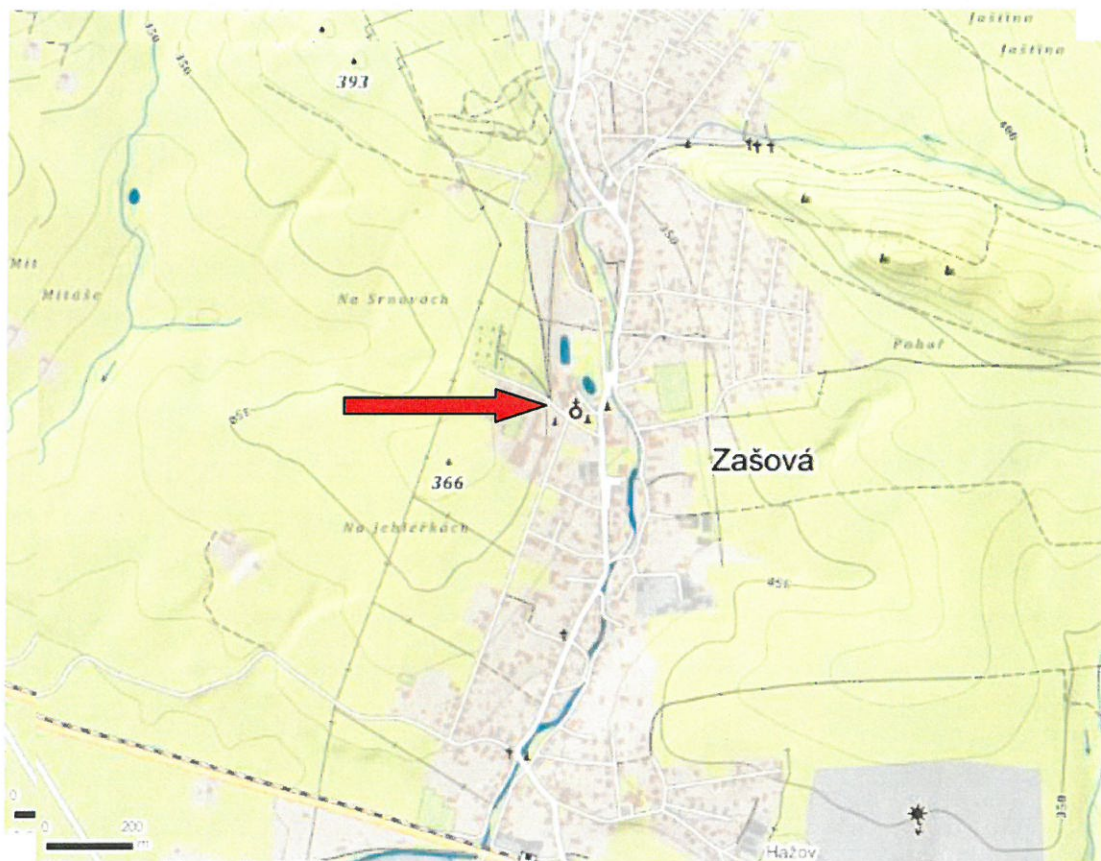


fragmenty zděné konstrukce kolem studny

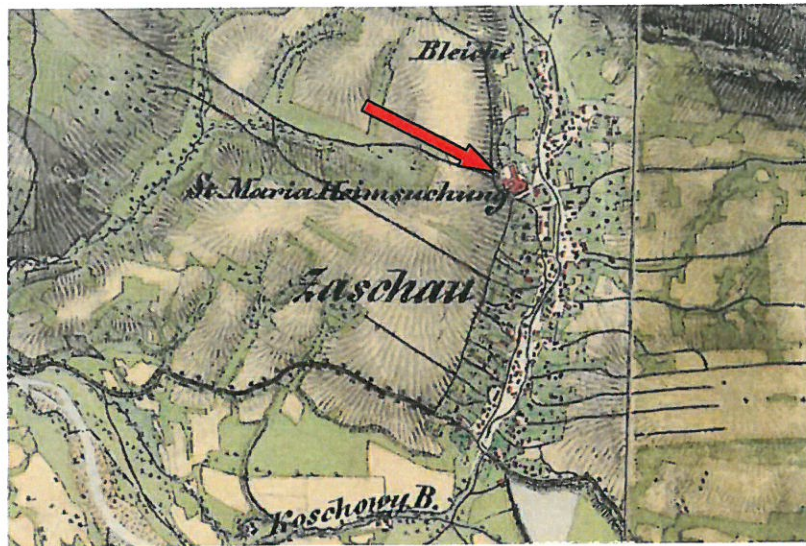
MAPY



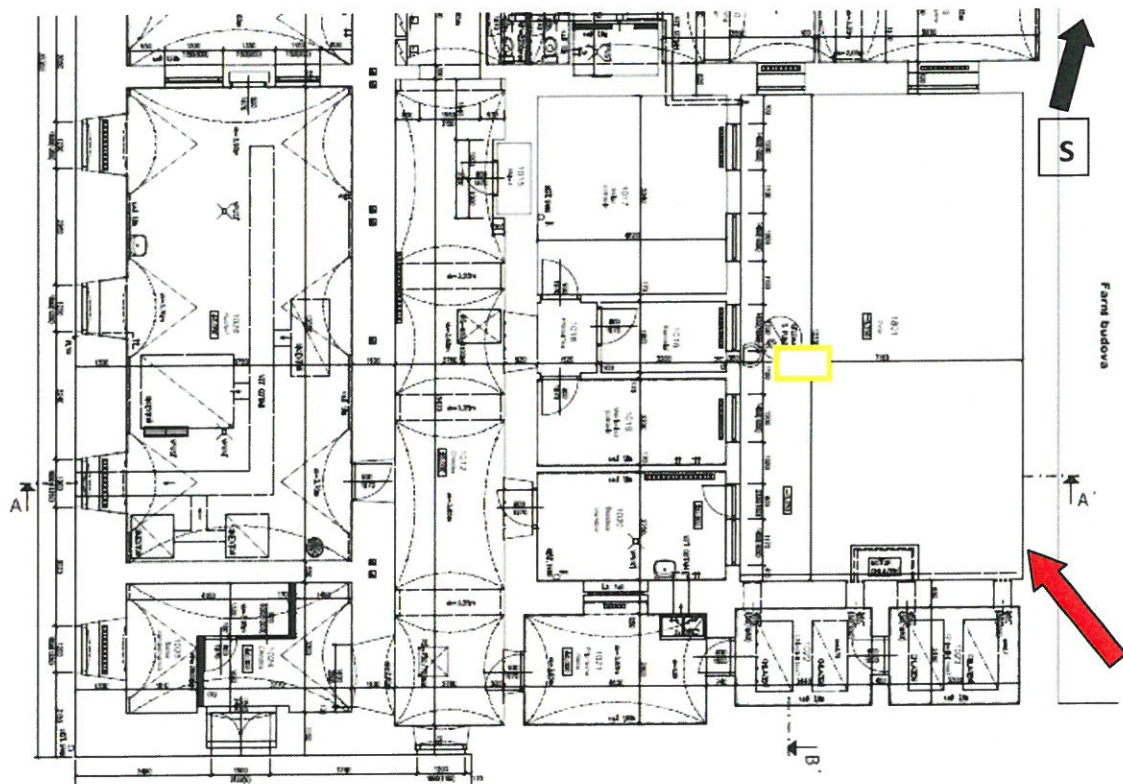
obr. 12. Širší okolí lokality.



obr. 13. Bližší lokalizace kláštera.



obr. 14. Klášter s kostelem na II. vojenském mapování (1: 28 800).



obr. 15. Výřez ze stavební dokumentace s předmětnou plochou a pozicí sondy S3 (1:50).

Zastoupení nálezů

Typ	Počet	Vrstva
Keramické fragmenty	4	102
Kosti zvířecí	2	102
Střešní tašky	4	903
Amorfní železné fragmenty	3	102
Skleněné fragmenty	2	102